

DAROMAD VA FOYDA

Urinboyeva Yulduz Pirmazarovna - i.f.f.dok., dotsent
Nafasov Elbek Faxriddin o'g'li
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talabasi

Annotatsiya: ushbu amaliy ishda daromad va foyda haqida tushuncha berilib, shu mavzu yuzasidan test savollari tuzilgan.

Kalit so'zlar: Daromad, foyda, oylik maosh, zarar, daromad turlari, foydaning hisoblanishi, foyda turlari.

Daromad tushunchasi: Daromad, bir tadbirkorlik faoliyati yoki shaxsga kelib chiqqan pul summasi. Daromadning elementlari: Daromad, umumiy sotilgan maxsulotlar soni va ularning sotish narxlari orqali aniqlanadi. Daromadning o'lchovlari: Daromad, faoliyat kategoriyasiga qarab o'lchaydigan bo'lsa-da, asosan pulda o'lchaydi.

Daromad, insonning puldarlik darajasini ifodalovchi bir konseptdir. Bu, shaxsga pul olish imkoniyatlarini, mavjud resurslarni va harakatlarini anglatadi. Daromad faqat to'g'ri investitsiyalar, ish faoliyatidan olingan pul o'tkazmalar, investitsiya daromadlari va boshqa moliyalashuvlardan kelib chiqar. Daromadning muhim qismlari dasturlash, tijorat, va investitsiyalar hisoblanadi.

Foyda tushunchasi: Foyda, bir tadbirkorlik faoliyati yoki shaxsga kelib chiqqan umumiy daromad va xarajatlar orasidagi farqdir.

Foyda elementlari: Foyda, sotilgan maxsulotlar soni va ularning sotish narxlari bilan hisoblanadi. Foydali foydada daromadning kuchli bo'lishi maqsadga muvofiqdir. Foydaning ko'payishi va pasayishi: Foyda, daromad va sotilgan maxsulotlar narxi o'zgarishi bilan ko'payadi yoki pasayadi.

Foyda, bir harakatning o'tkazilgan natijalaridan olingan yoki kutib olingan maqbul oqibatlardir. Bu, investitsiyalar, faoliyatlar yoki amallar natijasida olingan daromadlarni hisoblashda muhimdir. Foyda, puldan boshqa moliyalashuvlarga, jismoniy va so'nggi natijalarga, zamonaviy faoliyatga solishtiriladi. Misol uchun, savdo foydasi savdo muomalasi o'tkazilgandan keyin qolgan summadir.

Oylik maosh, bir kishi yoki bir korxon tomonidan bir ish faoliyatining natijasida olingan oydag to'lovni ifodalaydi. Bu, bir kishi yoki korxonga o'zining amal qilishiga mukofot sifatida taqdim etiladi. Oylik maosh, amaliyotga o'tkazilgan ishning qadrini, faoliyatning turi va cheklanmalariga bog'liq ravishda o'zgaradi. Oylik maosh, ish bilan bog'liq ravishda to'lovlar, bonuslar va boshqa moliyalashuvlarni o'z ichiga oladi. Oylik maosh tushunchasi: Oylik maosh, bir ishchi yoki xodimning bir oylik ish bilan qanchalik mablag' olishi kerakligini ifodalaydi. Oylik maoshni hisoblash: Oylik maosh, ish haqining miqdori va shakli asosida

hisoblanadi. Oylik maoshni oshirish uchun ish haqining ko'nikmalari va daromadning ko'payishi kritikdir.

Oylik maosh odatda kundalik, haftalik, oylik yoki yillik hisoblanadi, ish joyining siyosatiga va davlat qonunlariga qarab. Maosh, har bir ish faoliyatining natijasida olingan pul summasi bo'lib, uning miqdori, to'lovlarni qanday hisoblash va ish haqida qonunlar tomonidan belgilanadi. Maosh, odatda ish haqida shartnoma yoki muzokara jarayonida belgilanadi va to'lovlar, bonuslar, va qo'shimcha moliyalashuvlar ko'rsatilgan shartlarga bog'liq ravishda o'lchanlanganadi.

Zarar tushunchasi: Zarar, bir tadbirkorlik faoliyati yoki shaxsga kelib chiqqan umumiy daromad va foyda orasidagi farqdir. Zarar hisoblash: Zarar, foyda va sotilgan maxsulotlar narxi o'zgarishi bilan ko'payadi. Agar daromad foydadan past bo'lsa, zarar sodir bo'ladi.

Zarar, bir kishi yoki korxonaga keltirilgan xavfni yoki yo'qotilgan mavjudliklarni ifodalaydi. Bu, maqsadga muvofiq emas, kerak emas yoki umumiy xavfli amalni ko'rsatish bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Zarar, pul moliyaviy yo'qotish, fizikaviy zarar, yoki boshqa zarar ko'rinishida bo'lishi mumkin. Misol uchun, bir korxonaga yo'l yo'qotish, ta'sirchan murakkab arizalarni o'tkazish yoki pulni yo'qotish zarar deb hisoblanadi.

Mavzuga oid testlar

1. Daromad nima?

- a) Pulni ishlab chiqarish va sotish
- b) Kelajakdagi pul miqdori
- c) Daromadni o'lchash usullari
- d) Pul olishni tartibga solish

2. Foyda qanday aniqlanadi?

- a) Pul miqdori va narxlar
- b) Qimmatbaho tovar va xizmatlar
- c) Daromad va sarmoya
- d) Daromad va xarajatlar

3. Daromadni aniqlashda qanday formulalar ishlatiladi?

- a) D/Y formulasi
- b) Qarz miqdori
- c) Pul miqdori
- d) Kuchli kapitalizatsiya formulasi

4. Foyda turlari qanday?

- a) Foydali va foydalanishsiz foyda
- b) Kuchli va kuchli bo'lmagan foyda
- c) Kattalik va kuchlik bo'yicha foyda

d) Xizmatlar va maxsulotlar foydasi

5. Daromadning turlari qanday?

- a) Faoliyatga oid daromad
- b) Foydali daromad
- c) Daromad ko'paytmasi
- d) Daromadning turlari yo'q

6. Daromadning miqdori va shakli qanday o'zgaradi?

- a) Savdo miqdori va sotilgan maxsulotlar soni
- b) Savdo miqdori va sotilgan maxsulotlar narxi
- c) Sarmoya miqdori va sarmoya kuchli darajasi
- d) Savdo miqdori va sotilgan maxsulotlar qo'shni

7. Daromadning ko'paytmasi qanday topiladi?

- a) Daromad vaqt ichida o'zgarmaydi
- b) Daromad ko'payadi, lekin ko'paytirishning sababi yo'q
- c) Daromad pasayadi, lekin yo'q
- d) Daromad ko'payadi va sabablar ko'payish haqida ma'lumot mavjud

8. Foyda nima?

- a) Kelajakdagi daromad
- b) Moliyaviy o'lchov
- c) Sarmoya
- d) Xizmatlar

9. Foyda miqdori qanday o'lchovlanadi?

- a) Sotilgan maxsulotlar soni va narxlar miqdori
- b) Savdo miqdori va sotilgan maxsulotlar narxi
- c) Sarmoya miqdori va sarmoya kuchli darajasi
- d) Daromad miqdori va sarmoya miqdori

10. Foydali foydani o'lchashda qanday formulalar ishlatiladi?

- a) Foyda vaqt o'qimlari
- b) Daromad miqdori va sarmoya darajasi
- c) Foyda ko'paytmasi
- d) Sarmoya miqdori va daromadning kuchli darajasi

11. Zarar nima?

- a) Moliyaviy kuchliq
- b) Xisobotlar

- c) Kichik daromad
 - d) Sotilgan maxsulotlar
12. Zarar qanday aniqlanadi?
- a) Daromad va sarmoya
 - b) Xarajatlar miqdori
 - c) Savdo miqdori va sotilgan maxsulotlar narxi
 - d) Daromad miqdori va sotilgan maxsulotlar soni
13. Zarar miqdori qanday o'lchovlanadi?
- a) Xarajatlar miqdori va xarajatlar kuchli darajasi
 - b) Sotilgan maxsulotlar soni va sotilgan maxsulotlar narxi
 - c) Daromad miqdori va sarmoya miqdori
 - d) Daromad miqdori va xarajatlar miqdori
14. Zarar turlari qanday?
- a) Moliyaviy zarar
 - b) Foydalanishsiz foyda
 - c) Kuchli va kuchli bo'lmagan zarar
 - d) Xarajatlar va daromad
15. Zararni o'lchashda qanday formulalar ishlatiladi?
- a) Zarar ko'paytmasi
 - b) Xarajatlar miqdori va xarajatlar kuchli darajasi
 - c) Sotilgan maxsulotlar soni va sotilgan maxsulotlar narxi
 - d) Daromad miqdori va sarmoya miqdori
16. Oylik maosh nima?
- a) Xarajatlar miqdori
 - b) Xarajatlar va daromad
 - c) Xarajatlar va so'nggi foyda
 - d) Ishga olinadigan maosh miqdori
17. Oylik maoshni qanday hisoblash mumkin?
- a) Sotilgan maxsulotlar soni va sotilgan maxsulotlar narxi
 - b) Foyda va xarajatlar
 - c) Ish haqining boshqa miqdorlari
 - d) Foyda va daromad
18. Oylik maoshning turlari qanday?
- a) Umumiy oylik maosh

- b) Jismoniy zarar
- c) Foydali zarar
- d) Daromad miqdori

19. Oylik maoshni o'lchashda qanday formulalar ishlatiladi?

- a) Xarajatlar miqdori va xarajatlar kuchli darajasi
- b) Ish haqining kuchli darajasi
- c) Foyda va xarajatlar
- d) Daromad miqdori va sarmoya miqdori

20. Oylik maoshning aniqlikka ega bo'lishi uchun nima kerak?

- a) Daromad miqdori
- b) Sotilgan maxsulotlar narxi
- c) Ish haqining qaysi ko'nikma bilan hisoblandi
- d) Xarajatlar miqdori.

Foydalanilgan adabiyotlar:

[O'zME](#). Birinchi jild. Toshkent, 2000-yil.

[O'zbekiston milliy ensiklopediyasi](#) (2000-2005) ma'lumotlaridan foydalanilgan.